

**fundacji
civis
polonus**

Sprawozdanie merytoryczne z działalności w 2014 roku

Co było dla nas ważne w 2014 roku?

Fundacja stawia sobie za cel rozwijanie postaw obywatelskich umożliwiających jednostkom aktywne uczestnictwo w życiu publicznym. Dobre państwo jest bowiem wspólnotą otwartych, kompetentnych, zaangażowanych obywateli.

Cel ten realizujemy przez projektowanie sytuacji edukacyjnych, które dają szansę na autentyczne i znaczące uczestnictwo w życiu publicznym.

Podjmujemy różnorodne działania wzmacniające potencjał jednostek, jako obywateli. Pracujemy z przedstawicielami administracji publicznej, by wspólnie kreować mechanizmy udziału obywateli w procesach decyzyjnych.

Tworzymy programy aktywnej edukacji obywatelskiej na poziomie szkół i gmin. Bardzo ważne dla nas jest podejmowanie refleksji na temat charakteru współczesnego obywatelstwa, jego istoty. Pomaga ona nam wyznaczać kierunki projektowanych działań.

Na co dzień zajmujemy się tworzeniem i wdrażaniem projektów, doceniając jednocześnie wagę zabierania głosu w dyskusji publicznej, uczestniczenia w działaniach koalicyjnych oraz prowadzenie rzecznictwa na rzecz edukacji obywatelskiej w Polsce.

W 2014 roku większość naszych działań kierowaliśmy do młodych ludzi. Nowością są dwa projekty międzynarodowe, które wykorzystują nasze polskie doświadczenia dotyczące młodzieżowych rad i bibliotek jako przestrzeni demokratycznych.

*W 2014 roku cieszyliśmy się 10leciem działania Fundacji. Była to okazja do zadania pytania o nasz dorobek oraz o wyzwania na przyszłość. Chcemy naszymi działaniami zbliżyć się do realizacji hasła: **Partycypacja obywatelska dla każdego. Edukacja obywatelska jako sposób na wyrównywanie szans młodzieży.***

Chcemy by edukacja obywatelska umożliwiła ludziom o różnym statusie społecznym znaczące uczestniczenie w życiu publicznym i korzystanie z możliwości jakie niesie demokracja partycypacyjna.

Większy wpływ młodych ludzi na sprawy publiczne

Wspieramy młodych ludzi w świadomym i aktywnym uczestniczeniu w życiu lokalnej wspólnoty. Wierzymy, że nastoletni obywatele mogą być wartościowymi partnerami dla administracji lokalnej. Dlatego wspomagamy ich w budowaniu relacji z lokalnymi władzami – konsultowaniu decyzji dotyczących spraw ważnych dla młodzieży. Płaszczyzną dla wymiany opinii i wspólnej pracy dorosłych i młodych przedstawicieli mieszkańców miast i wsi są animowane przez nas Młodzieżowe Rady Gmin (Dzielnic).

Młodzież ma wpływ. Model włączania młodych ludzi do procesów podejmowania decyzji w szkole i społeczności lokalnej”.

Najważniejszym celem projektu było wypracowanie, wdrożenie i upowszechnienie modelu uczestnictwa młodych ludzi w procesach podejmowania decyzji na terenie szkoły i społeczności lokalnej. Przez ‘model’ rozumiemy działania, które: 1. Są proste i stanowią element codziennej komunikacji i regularnej pracy z młodzieżą. 2. Opierają się na wierze w potencjał młodych ludzi. 3. Są procesem uczenia się i refleksji. W projekcie uczestniczyło 6 gmin: Adamów, Głogów Małopolski, Józefów nad Wisłą, Stąporków, Starachowice i Wąchock. W tych gminach nauczyciele i przedstawiciele lokalnych instytucji rozwijali regularny dialog z młodzieżą i włączali młodych ludzi do procesów podejmowania decyzji w szkole i społeczności lokalnej. Zadania gmin i szkół biorących udział w projekcie to: 1. Uaktualnienie regulaminu działania Samorządu Uczniowskiego przez wspólną pracę ogółu uczniów na początku roku szkolnego. 2. Organizacja przejrzystych wyborów reprezentacji Samorządu Uczniowskiego. 3. Przeprowadzenie 2 konsultacji z uczniami dotyczących wybranych kwestii w 50 szkołach. 4. Organizacja 2 debat ogólnoszkolnych w 50 szkołach. 5. Przeprowadzenie cyklicznych spotkań reprezentacji SU z dyrekcją szkoły. 6. Realizacja przez samorząd uczniowski oddolnych działań wybranych przez uczniów w drodze konsultacji. 7. Debaty ogólnogminne organizowane przez Młodzieżową Radę. 8. Regularne spotkania młodych ludzi z wójtem/ burmistrzem oraz radnymi gminnymi. 9. Udział młodych ludzi w gminnych konsultacjach społecznych. 10. Regularny kontakt młodzieżowej rady gminy z rówieśnikami. Projekt koordynowała Fundacja Civis Polonus we współpracy z Fundacją Pole Dialogu oraz korzystając z inspiracji i doradztwa Centre for Lifelong Learning and Community Engagement (CLLCE) Goldsmiths College, University of London. Projekt był współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

Lokalna Akademia Młodych Liderów w Kazbegi (Gruzja).

W ramach projektu pracownicy Fundacji, mający doświadczenie pracy z młodzieżą i młodzieżowymi radami, przez 8 miesięcy wspierali organizację Stefantsmida w Gminie Kazbegi i jej liderów w pracy z lokalną młodzieżą. Wsparcie to polegało m.in. na podzieleniu się z partnerem wiedzą nt. metod pracy z młodzieżą (przygotowanie i adaptacja materiałów merytorycznych dot. pracy z młodzieżą, coaching lokalnych liderów przez skype w trakcie całego projektu w temacie pracy z młodzieżą, rozwiązywanie problemów). W ramach projektu w Gminie Kazbegi powstała młodzieżowa rada. W sierpniu 2014 r. odbyło się szkolenie, którego celem było przygotowanie młodzieży (wiek 13-20 lat) i młodych lokalnych liderów (wiek 20-35 lat) do dalszej pracy i zaplanowanie działań na kolejny rok. Na podstawie dostarczonych materiałów merytorycznych i doświadczeń projektu powstała 15-stronicowa publikacja dot. pracy z młodzieżą w Gruzji. Wykorzystuje ona wiedzę jaką wniosła do projektu Fundacja Civis Polonus, ale dostosowaną do realiów Gruzji, mentalności, kultury i prawa. Ministerstwo Sportu i Spraw Młodzieży Gruzji i Krajowa Rada Gruzińskich Organizacji Młodzieżowych wspierali nas w upowszechnianiu publikacji w całym kraju. W ramach projektu powstał także krótki film promujący działania w Kazbegi.

Młodzieżowa Rada Warszawy i Młodzieżowe Rady Dzielnic konsultują.

To co udało Nam się zrealizować to jest udział młodzieżowych radnych w projekcie „Od diagnozy do strategii – model planowania rozwoju usług publicznych” realizowany był przez Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy oraz Fundację Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia w dzielnicach Warszawy i siedmiu gminach ościennych stolicy. Młodzież brała udział w dzielnicowych spotkaniach na temat wypracowywanych strategii dzielnic. Młodzieżowi Radni Warszawy w trakcie warsztatów, opracowywali koncepcje zebrania informacji od młodzieży z dzielni, w których mieszkają, analizowali wyniki fokusów, prowadzonych ankiet, spotkań i debat z młodzieżą przygotowujący się do spotkań dzielnicowych na temat:

Strategii rozwoju usług edukacyjnych w dzielnicy Śródmieście

Strategii rozwoju usług w zakresie dostępu do obiektów sportowych oraz programów profilaktycznych dla mieszkańców i edukacji prozdrowotnej w dzielnicy Wola

Strategii rozwoju usług zdrowotnych w zakresie dostępności do obiektów sportowych i edukacji prozdrowotnej w dzielnicy Bemowo

Strategii rozwoju komunikacji w dzielnicy Wilanów

*szczegółowy przebieg prac związanych z udziałem młodzieżowych radnych w projekcie „Od diagnozy do strategii” oraz wzory ankiet, ich wyniki, scenariusze fokusów, relacje z debat przeprowadzonych przez młodzieżowych radnych z rówieśnikami znajdują się w specjalnie utworzonej grupie na facebooku: Młodzieżowa Rada Konsultuje.

Biblioteki – miejsce dla młodych ludzi

Naszym zadaniem w tym projekcie było odpowiedzenie na pytanie, jaką ofertę powinny stworzyć biblioteki publiczne, by zachęcić młodych ludzi do korzystania z nich. Pracując z ekspertami ze świata NGO i bibliotek, ponad setką bibliotekarek i bibliotekarzy sformułowaliśmy następującą odpowiedź:

Oferta jest pełnią działań jakie bibliotekarze kierują do młodych ludzi. Oferta jest tym co bibliotekarze mogą zaproponować chłopcom i dziewczętom, gdy ci zadadzą im pytanie: „Biblioteka, a co to takiego?”. Zachęcamy by patrzeć na ofertę adresowaną do młodych ludzi w sposób całościowy. Biblioteka to ludzie, miejsce, działania i zasoby.

Biblioteka to ludzie. Młodych ludzi do biblioteki zapraszają dorośli – bibliotekarze i bibliotekarki. To od ich postawy, otwartości i zaangażowania zależy, czy chłopcy i dziewczęta uznają, że są mile widziani w bibliotece. Bibliotekarze muszą zatem mieć w sobie gotowość do pracy na rzecz młodych ludzi. Chodzi tu zarówno o stworzenie dla nich fizycznego miejsca, programu działań, zapewnienia interesujących książek i innych zasobów i dostępu do wiedzy. Bibliotekarze powinni także doskonalić swoje kompetencje w pracy z młodzieżą. Czytaj więcej w rozdziale

Biblioteka to miejsce. Jeśli chcemy, żeby młodzi ludzie byli aktywnymi użytkownikami biblioteki, jej przestrzeń musi być dostosowana do potrzeb, gustu i estetyki młodych ludzi. Ważne jest zapewnienie specjalnego, wydzielonego miejsca, które pozwala młodym czuć się u siebie. Chodzi o miejsce, którego wygląd, sposób urządzenia wprost komunikuje młodym ludziom – tu jest dla Ciebie miejsce: Zapraszamy Cię. Wydzielmy specjalne miejscach będzie w nim możliwość swobodnego czytania, porozmawiania, skorzystania z komputera. Miejsce to powinno oferować możliwość ekspresji zainteresowań młodych ludzi. Przeznaczmy kawałek ściany na prace młodych ludzi, plakaty itp. W tym miejscu zgromadźcie zasoby adresowane właśnie do nich. I co ważne młodzi ludzie nie chcą być w kategorii „dzieci i młodzież”. To są dwie różne grupy o bardzo różnych potrzebach. Dajmy każdej z nich oddzielną uwagę.

Biblioteka to działania. Biblioteka jest miejscem zdobywania wiedzy i obcowania z kulturą. W przypadku społeczności wiejskich często jedyną instytucją zapewniającą możliwość obcowania z kulturą. Dlatego tak ważne jest by program działań pozwalał młodym ludziom na ekspresję kulturalną i na doświadczanie kultury: literatury, malarstwa, teatru czy muzyki. Biblioteka to także źródło wiedzy i informacji. Ważne jest by oferta działania biblioteki zapewniała młodym ludziom wsparcie w pozyskiwaniu informacji i nadawaniu im znaczenia.

Biblioteka to zasoby. Tworząc zasoby biblioteki konieczne jest uwzględnianie potrzeb młodych ludzi. Tego co chcą czytać, w jakiej formie, jakiej wiedzy potrzebują. Zasoby te należy gromadzić w odniesieniu do potrzeb, równie ważne jest ich właściwe eksponowanie. Żeby pokazać cenne zasoby, trzeba wiedzieć, oczywiście co cenią sobie chłopcy i dziewczęta z otoczenia waszej biblioteki.

Żeby biblioteki tworzyły właśnie taką ofertę, pracowaliśmy z ponad setką bibliotekarzy na 8 szkoleniach, wsparliśmy ponad 80 bibliotek indywidualnym doradztwem. Nasze doświadczenia i wiedzę upowszechniliśmy na seminarium, w którym uczestniczyło ponad 80 osób.

Obywatele – partnerzy administracji publicznej

Administrację i obywateli powinno łączyć wzajemne zaufanie i partnerskie relacje. Konieczne do tego jest podnoszenie kompetencji urzędników oraz uświadamianie obywatelom ich praw i obowiązków. Wierzymy, że dzięki tym działaniom dostęp do dobrej administracji stanie się powszechny, a lokalne wspólnoty będą coraz lepiej zarządzane. Staramy się wspierać obie strony w budowaniu wzajemnych relacji. Wspólnie z urzędami opracowujemy i wdrażamy procedury usprawniające i podnoszące jakość ich pracy. Z lokalnymi liderami pracujemy na rzecz rozwoju lokalnego oraz wzmacniamy ich kompetencje merytoryczne, społeczne i przywódcze.

Bychawa i Czosnów konsultują

Zachęcaliśmy mieszkańców gminy Czosnów i Bychawa, aby brali sprawy w swoje ręce, zainteresowali się sprawami lokalnymi oraz uczestniczyli w konsultacjach społecznych. Mieszkańcy gminy wyrazili swoją opinię dotyczącą zagospodarowania przestrzeni parku im. Czosnowskich przy Urzędzie Gminy Czosnów w Czosnowie oraz parku „za kościołem” przy ul. 11 Listopada w Bychawie.

Przeprowadzona została diagnoza społeczności lokalnej Bychawy i Czosnowa w zakresie konsultacji społecznych, obejmująca analizę dokumentów strategicznych gmin, badania ankietowe z mieszkańcami oraz wywiady z przedstawicielami administracji samorządowej gminy i organizacji pozarządowych. Badania te posłużyły ustaleniu poziomu wiedzy i stopnia zainteresowania mieszkańców Bychawy i Czosnowa tematem konsultacji społecznych. Pozwoliły także określić zaangażowanie mieszkańców w sprawy publiczne oraz ocenić dotychczasowe działania samorządu terytorialnego w zakresie włączania mieszkańców w sprawy lokalne.

Następnie odbyły się szkolenia dla pracowników samorządowych Czosnowa i Bychawy oraz przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych z tych terenów. Ich celem było przekazanie wiedzy oraz umiejętności w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych.

*Przedmiotem konsultacji społecznych były fragment planu zagospodarowania przestrzennego dotyczący wykorzystania przestrzeni **parku im. Czosnowskich w Czosnowie oraz parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie**. Od maja do września 2014 roku mieszkańcy gminy Czosnów i Bychawy, poznali założenia konsultacji społecznych mogli wziąć w nich udział i podzielić się swoimi opiniami. Konsultacje społeczne prowadziliśmy w oparciu o następujące metody:*

- otwarte spotkania,
- warsztat konsultacyjny- oparty na technice planowania partycypacyjnego w przestrzeni z użyciem makiety
- spacer terenowe mieszkańcami
- kawiarenka konsultacyjna
- pogłębione wywiady grupowe
- akcję konsultacyjną na portalu do konsultacji online
- „warsztaty przyszłościowy” podsumowujące zaproponowane metody przez zainteresowane osoby.

Projekt zakończyło seminarium podsumowujące i upowszechniające efekty i dobre praktyki wypracowane podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych w ramach projektu w Bychawie i Czosnowie.

Mazowiecka Sieć Edukacyjna

Fundacja Civis Polonus jest partnerem projektu „Mazowiecka Sieć edukacyjna”, liderem zaś Federacja Inicjatyw Oświatowych.

Celem projektu jest integracja inicjatyw pozarządowych na Mazowszu i nadanie im rozmachu, który spowoduje zmianę tradycyjnego postrzegania edukacji i uznanie jej za narzędzie rozwoju regionu.

Chcemy powołać do życia silną, zintegrowaną społeczność edukacyjną:

świadomą swoich potrzeb i możliwości

działającą zarówno na rzecz realizacji celów swoich członków-uczestników, jak i celów wspólnych w wymiarach krótko- i długookresowym

reprezentującą mazowieckie środowisko edukacyjne

będącą partnerem dla władz samorządowych i oświatowych.

Skupiamy nasze działania na dwóch obszarach:

1. Przywrócenie prawdziwego znaczenia pojęciu „uczenie się przez całe życie”.

Jest to odpowiedź na trudności, na jakie edukacja publiczna napotyka w dostosowaniu się do potrzeb lokalnych rynków pracy i społeczeństwa opartego na wiedzy.

a. Koordynujemy inicjatywy poszerzające kompetencje osób pozostających poza edukacją formalną oraz wyrównujące szanse osób o specjalnych potrzebach. Współpraca pozwoli na zbudowanie efektu skali, gdy suma działań różnych organizacji nadaje im nową jakość.

b. Wspieramy rozwój wszelkich form dobrowolnej współpracy, np. przez klauzury czy partnerstwa (wspólne planowanie i fundraising).

c. Wspólnie promujemy te inicjatywy i zapewniamy im znaczące miejsce w strategiach lokalnych i regionalnych.

2. Wzmocnienie małych szkół wiejskich jako placówek wielofunkcyjnych.

Jest to odpowiedź na wyludnianie się wsi i trudności w utrzymaniu małych, lokalnych szkół.

a. Uzgadniamy i upowszechniamy standardy szkoły wiejskiej jako placówki wielofunkcyjnej – szkoły, która przyjmie pod swój dach różne usługi publiczne, w tym też różne formy uczenia się przez całe życie, i stanie się ośrodkiem rozwoju społecznego wsi.

b. Koordynujemy inicjatywy szkolne z inicjatywami pozaszkolnymi, zwłaszcza w zakresie komplementarnego wykorzystania zasobów różnych organizacji.

c. Wspieramy merytorycznie rozwój oferty edukacyjnej dla małych grup dzieci.

Biblioteka - Trzecie miejsce dla aktywności obywatelskiej.

Fundacja Civis Polonus jest partnerem rumuńskiej fundacji Progress w projekcie „Biblioteka: trzecie miejsce”. Jego celem jest wzmocnienie demokratycznych funkcji biblioteki. W jego ramach

pracownicy Fundacji Civis Polonus odpowiadają za merytoryczną koncepcję tworzenia „Democracy

Nest” – przestrzeni wiedzy, informacji i aktywności obywatelskiej. Projekt skierowany jest do

wszystkich regionalnych bibliotek Rumunii (42). W 2104 roku przeszkoliliśmy pierwszą grupę

bibliotekarzy, którzy w swoich miastach tworzą fizyczne miejsca współpracy mieszkańców oraz

program wspierania aktywności obywatelskiej.

Lepsza edukacja obywatelska w szkole

Współczesna szkoła może być przestrzenią sprzyjającą rozwojowi postaw obywatelskich. Do jej zadań należy inspirowanie i zachęcanie uczniów do współuczestniczenia w podejmowaniu i realizowaniu decyzji ważnych dla społeczności szkolnej. Działania szkoły mogą sprzyjać rozwijaniu kompetencji obywatelskich oraz wychowywaniu dzieci i młodzieży zgodnie z zasadami: państwa prawa (jeżeli reguły postępowania są znane uczniom i przestrzegane przez nauczycieli), pomocniczości (jeżeli inicjatywy uczniów są mile przyjmowane i wspierane), podmiotowości (jeżeli zdanie uczniów jest uwzględniane podczas podejmowania decyzji na terenie szkoły). Wspieramy szkoły w procesie kształtowania kompetencji młodych obywateli. Robimy to poprzez realizację innowacyjnych projektów, prowadzenie specjalistycznych szkoleń na temat samorządu uczniowskiego, organizując bezpośrednio zajęcia z uczniami opracowując materiały edukacyjne oraz prowadząc portal wiedzy o samorządności uczniowskiej www.samorzaduczniowski.org.pl

Seminarium dla przedstawicieli Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli

Podczas seminarium przedstawiliśmy wypracowany w projekcie model włączania młodych ludzi do procesów podejmowania decyzji w szkole i społeczności lokalnej. Zależało nam na tym, by ODNy rozszerzyły swoją ofertę szkoleń doskonalenia zawodowego dla nauczycieli o edukację obywatelską poprzez pracę z samorządem uczniowskim i młodzieżową radą gminy - w oparciu o wypracowany przez nas model.

Aktywny samorząd

Uczniowie szkół podstawowych uczestniczyli w dwóch szkoleniach. Poznali prawa dotyczące organizacji i przebiegu kampanii wyborczych do organów reprezentujących uczniów oraz procesu uchwalania regulaminu samorządu uczniowskiego. Ponadto 120 szkół podstawowych na terenie Warszawy oraz Biblioteka Narodowa, Uniwersytetów Warszawskiego i Jagiellońskiego otrzymały scenariusze zajęć i projektów poświęconych opracowywaniu i uchwalaniu regulaminów samorządów uczniowskich oraz przeprowadzaniu kampanii wyborczych, które przygotowaliśmy.

Edukacja obywatelska i jej wyzwania

Edukacja obywatelska, a szczególnie zapewnienie przestrzeni do podejmowania działań obywatelskich i społecznych, realizowana jest obecnie w Polsce nie przez instytucje publiczne, takie jak szkoły, urzędy gmin, domu kultury ale przede wszystkim przez organizacje pozarządowe. To one są twórcami, animatorami innowacyjnych projektów, dzięki którym ludzie w swoich społecznościach mogą odgrywać rolę zaangażowanych obywateli.

Wierzymy, że siła oddziaływania organizacji pozarządowych zależy od wspólnej dyskusji o celach i formach działań NGO, podejmowania wspólnych działań oraz dbania o obecność edukacji obywatelskiej w debacie publicznej.

Konferencja Młodzi ludzie mają wpływ.

Konferencja pt. „Młodzież ma wpływ. Edukacja obywatelska w działaniu.” odbyła się 07.03.2014 w Muzeum Etnograficznym w Warszawie. Patronat nad wydarzeniem sprawowała Minister Edukacji Narodowej. Udział wzięło 225 osób (potwierdzone podpisem na liście) a zainteresowanie udziałem wyraziło ponad 300 osób (otrzymane rejestracje). Konferencja była spotkaniem osób z całej Polski, przedstawiceli instytucji publicznych i władz lokalnych, dyrektorów szkół i opiekunów samorządów uczniowskich, opiekunów młodzieżowych rad gmin, miast i dzielnic, reprezentantów młodzieżowych rad i samorządów uczniowskich, pracowników naukowych, osoby pracujące z młodzieżą (tzw. pracowników młodzieżowych), przedstawiceli organizacji zajmujących się partycypacją publiczną, edukacją obywatelską i pracą z młodzieżą. W programie zapewniliśmy wystąpienia badaczy młodzieży i partycypacji obywatelskiej, by zachęcać do tworzenia polityki i dyskusji w oparciu o rzetelne dane, a nie ideologię. Rozmawialiśmy o tym, czym jest znacząca aktywność obywatelska młodzieży i co zrobić, żeby młodzi ludzie mieli systematyczny, istotny wpływ na szkoły i społeczności lokalne, w których żyją. Oddaliśmy głos wielu praktykom, którzy pokazali inspirujące przykłady działań które dały młodym ludziom wpływ na sprawy publiczne i dały im radość z praktykowania obywatelstwa (11 prezentacji w sesji pt. „Inspiracje” oraz wystąpienia prelegentów na sesji otwierającej którzy pokazali demokratyczny wymiar szkoły i skuteczność działania o młodzieżowych rad – na przykładach z własnego doświadczenia. Wspólnie z uczestnikami projektu świętowaliśmy sukces naszej współpracy, którym podczas oficjalnego podziękowania dzieliciliśmy się z uczestnikami konferencji. Konferencja została bardzo wysoko oceniona w ankietach ewaluacyjnych uczestników, którzy w komentarzach na ankietach pokazywali przydatność treści konferencji do ich dalszych działań.

Wybrane publikacje:

„Edukacja obywatelska w działaniu” wydana przez Wydawnictwo Naukowe Scholar, pod red. Dr Anny Kordasiewicz i dr Przemysława Sadury, 375 stron. Książka jest pierwszą w Polsce pozycją analizującą w pogłębiony sposób stan, podłoże ideowe, modele teoretyczne i aplikacyjne oraz diagnozującą edukację obywatelską młodzieży rozumianą jako praktyka współdecydowania o sprawach lokalnych. Łączy teksty klasyków światowych oraz nowe teksty napisane przez autorów polskich i zagranicznych. Dotyczy edukacji obywatelskiej w kontekstach instytucjonalnych (w tym szczególnie w szkołach i w obrębie instytucji samorządu terytorialnego) i pozainstytucjonalnych czy pozaformalnych. W szczególny sposób koncentrujemy się na młodzieży w wieku szkolnym (do około 20 roku życia). Przykłady zaczerpnięte są z praktyki polskiej i wybranych innych krajów, w tym kilka z Wielkiej Brytanii. Książka skierowana jest zarówno do kręgów akademickich zajmujących się edukacją obywatelską i partycypacją, jak i do „zaawansowanych praktyków” (organizacji pozarządowych, urzędników), tworzących dokumenty strategiczne i programy.

Ćwierć wieku wolności – nowe pokolenie obywateli artykuł Olgi Napiontek z kwartalnika Trzeci Sektor nr 32) artykuł w wersji zmodyfikowanej ukazał się także w biuletynie „Polen-Analysen”

Czy polska szkoła jest demokratyczna? - Jak stworzyć taką szkołę? Artykuł Olgi Napiontek w Dyrektorze Szkoły